

ACCIÓ CATALANA

PUBLICACIÓ SETMANAL

Redacció i administració: Trafalgar, 14. - Barcelona.

L'ESFORÇ DE TOTS

Cal llegir les lletres que arriben a les oficines d'ACCIÓ CATALANA o a la redacció del nostre setmanari per comprendre com l'ideari que propugnem ha estat rebut pels patriotes íntegres amb puríssim fervor i amb justa comprensió. De totes les comarques de la nació, o d'arreu del món on se troba un català rebem proves franques i sinceres de l'entusiasme que la tasca que havem emprès ha desvetllat en els cors fidels.

Si aquestes adhesions, però, són estimuladores, si aquest saber-se comprès, seguit i ajudat per les voluntats més nobles del país, dobla el nostre afany i precipita, per dir-ho així, les nostres activitats, la realitat, observada en tota la seva nuesa i cruesa, ens obliga a cada moment a fer-nos reflexions seriosíssimes.

Mai com ara la intel·ligència i la voluntat dels patriotes íntegres no havia estat tan disposada a col·laborar a l'obra de renacionalització i d'alliberament de la Pàtria; mai com ara tants de cors no havien cremat amb l'ardència d'avui davant l'altar de Catalunya; mai com ara un exèrcit tan nombrós d'adolescents no havia estat disposat a una mobilització ràpida i ardida tan tost els fos ordenada; mai com ara l'adversari no havia estat tan inhàbil en els seus ordenaments ni tan descurós en els seus propòsits. En canvi, mai com ara una tan temible lentitud no havia estat observada en la massa ni un "deixem fer" tan revoltant no havia simbolitzat l'ideal polític dels pretesos representants de la nostra terra.

Què s'esdevé doncs a Catalunya? Per què amb tots els elements necessaris per a promoure l'avenç dels patriotes i per a distribuir les forces d'atac i de defensa segons l'estratègia nacionalista assenyalarà, l'aixecament es fa amb tanta de lentitud? Aneu a una ciutat, a una vila, a un llogaret qualsevol de la Pàtria i esteneu un cens naciona-

lista. Nosaltres ho havem intentat en indrets diferents, diverses vegades; el resultat ha estat magnífic: cada català, com a tal, independentment del jou polític que li detenta la seva personalitat original, és un patriota, és un nacionalista, és, sobretot, un home disposat a enrolar-se sota la bandera de Catalunya per a lluitar per la llibertat de la nació. Republicà o carlí, elector d'En Pere o d'En Berenguera, és cada català un patriota que ha adoptat determinada etiqueta política per interès noble o baix, per inèrcia i, àdhuc, per escepticisme. En rigor se li en dóna. Parleu-li de dret al cor i a la voluntat i l'home català emergeix altiu i ardit.

ACCIÓ CATALANA ve a rompre aquesta monotonia política, a destorbar el son beat, a reeducar els nacionalistes que han acabat per ignorar el sentit primitiu i únic d'aquest nom, a aplegar els elements dispersos, a enrolar-los sota la bandera santa, a mobilitzar-los, a promoure l'avenç definitiu, a distribuir les forces d'atac i les forces de defensa, a posar, en fi, Catalunya en aquell estat moral de guerra al qual ens havem vingut referint.

Davant la somnolència de tants, cal que l'esforç dels que han tocat a diana sigui tenaç; que els inscrits a hores d'ara, és considerin també mobilitzats i que tants d'adictes de Catalunya o de fora com ens escriuen, recordin que la tasca primera i única del nostre amic ha d'ésser *actuar* sense repòs.

CORRESPONDÈNCIA

(Anglaterra) Reading, oct 19 2

Els que havem portat a la realitat aquelles il·lusions que tot fadrí ha sentit en els seus vint anys, aquelles ànsies d'arriscar-se a provar les ales totjust articulades després de l'esquerament, podem dir el saludable d'aqueixa volada i tot el valor emotiu que enclou un viatge món endins.

Només aquelles blaves il·lusions primícies poden donar un tast d'aqueixes realitats de després. Però vet-ací

tot un altre món d'emocions insospitades que es presenta si s'escau que aquest viatge el faci un català, si en dir *català* volem significar tot el valor intrínsec de la paraula.

Per a un fadrí de qualsevol altra terra, certament que és una cosa delitosa també, però per a un català hi ha talment tot un sobrepuig d'emocions com si se li volgués fer més palesa la sort que per ell representa només l'haver nascut català.

Ningú, sinó els que ho havem viscut, no es pot imaginar el que significa anar pel món amb una pàtria nova a ensenyar i una terra no descoberta encara, que com altra terra de promissió és tot un miracle de bellesa, d'harmonia i de llum.

Només aquelles paraules simbòliques de l'estricta *català* Maragall, adreçades a la *flor del Pireneu* (una princesa que el trobador enyorava) que fan: "...era tan de mena graciosa que entorn tothom li feia mitja rialla", poden donar el sentit just de la manera com el món rep aqueixa nova pàtria que com missatge misteriós li descobriu als seus ulls meravellats.

Jo els he vistos els estrangers mirar-me amb ulls tots entelats d'il·lusió, talment infants escoltant un conte de fades! Per aqueixes terres del Nord, tan pobres de sol i tan mancades de color i de llum, he trobat gent que esguardant-me com a un il·luminat, com a un llunyà Fakir, com a altre Zarathustra, han escoltat les meves narracions amb l'alè sospès i resseguint els meus gestos amb els ulls tot cobdiciosos perquè els transportaven quelcom del nostre ardor, ells que no tenen la gràcia expressiva del gest que acompanyi aquella paraula, grisa com el seu cel, que se'ls escapa de la boca totjust oberta.

S'han sentit venturosos de saber-ho, han sentit fretura de volar-hi, s'han sentit neguitosos de dir-ho a tothom, d'escampar una crida pregonant la bona nova! Quan els he ensenyat fotografies del Pireneu, del Montseny, del Montserrat, de la Costa Brava, m'han preguntat, ja certs de que no es tractava d'encís ni de fantasies:

—Però, com és que la gent no ho

25 CTS.

saben; com és que ací ens arriba només la mala anomenada de Barcelona, que és la ciutat del crim, de la mort i de l'anarquia?... Uns moments més tard però, ja han maleït amb mi, aquella cosa rastrea i vil que ens detenta la llibertat!

Ultra això, innúmeres diverses emocions us sotgen a cada pas, si com un català enamorat de la Pàtria i assedegat de llibertat, passeu arreu com si talment fóssiu la nostra bandera flamejant i amb els colors plens de vida.

Catalans adormits; catalans amorfs; catalans indiferents; catalans estrangeïtzats; aquells catalans que a les primeres paraules ja els coneixeu que no pertanyen a la nostra fornada; catalans que han d'emprar castellanismes per a parlar; catalans amb conceptes de Nació i nacionalitat fills d'*escuelas nacionales*; catalans que viuen sense connexió espiritual amb el clam actual de llur terra, els he vistos revifar i regenerar-se i tornar-se tot uns altres a la revelació de què l'hora s'apropa, i que tot el poble ja es prepara i que ja en viu l'alegria talment a la vigília de la festa major, aquella festa major de la deslliurança tan esperada...

Altres, no catalans, que els desfeu l'equivoc de considerar un *dialecte del*

español aquella parla mediterrània que, tan bé saben que ha estat la primera a la Península de traduir admirablement Shakespeare, per exemple, us pregunten plens de gratitud estranyats:

—Però, per què no ho pregoneu, per què no ho dieu a tothom, a tants com ho ignoren que la vostra llengua ha estat parlada per reis i durant centúries i no sols a Catalunya, sinó a Mallorca, a València, a Sicília i fins a Grècia... a tota la Mediterrània?

I altres i altres que els feu una vera revelació, us porten aquella benaurança de poder constatar que només cal que Catalunya sigui coneguda per a ésser estimada.

Catalans, doncs, siguem optimistes, confiïm en la nostra santa causa! Treballem tots a una, vosaltres dins de casa i els que n'estem exilats, per a ratificar encara més que la nostra eixida no té en cap sentit el caràcter d'una deserció, multipliquem les nostres tasques i si aconseguim trobar aquell amic ignorat del qual parlava En Rovira i Virgili, aquell amic que ens dongui la mà i ens ajudi a aixecar-nos, ens trobarem per aqueixos camins, tots ascendants, al bell cim de la muntanya ideal, a la calma on s'estatja la Llibertat desitjada!

estat objecte, no li doldrà dir-se catalanista i no tardarà a sol·licitar la seva admissió al nostre agrupament.

El futur obrerisme català

S'hi ha de pensar i se'n ha de parlar del nostre futur obrerisme.

Tal com estan avui les coses, no fóra complet l'adveniment de la llibertat de Catalunya, en un ambient social injust.

Fóra una paradoxa insana i perillosa, que havent Catalunya assolit la seva plenitud política, l'obrer català, que representa la majoria numèrica dels catalans, seguís sota l'escandalós esclavatge de la tragicomèdia actual.

No, l'actuació si-dient obrerista, que ha lliurat l'obrer català com a joguina dels seus capricis, fins a fer-ne humil servent de l'avarícia d'uns quants vividors, o del deliri anàrquic d'una idealitat anticatalana, per existir i desenrotllar-se ha de menester l'apatia o la complicitat d'un Estat inepte, i inconscient dels problemes dels seus ciutadans, com ho és l'Estat que avui engrillona la vida catalana.

No ha d'ésser possible (i dubtem que ho fos) la seva vida social d'avui, allunyada de justícia, i a voltes calvari de vexacions; per l'abandó i desampar dels poders públics, que posen o toleren en la funció ciutadana una doble esclavitud, una en l'aspecte polític (Catalunya), altra en l'aspecte social (treball).

Però ¿com expurgar tanta de malura? ¿com instaurar la situació més justa possible, o al menys una no tan injusta?

L'alt grau de saturació patriòtica, indispensable pel definitiu ressorgiment català, no serà pràcticament, el sol camí pel manteniment d'una pau social veritat ni passadora, ni constitueix la garantia tota de la prosperitat i estabilització d'un obrerisme mínim.

Cal que en l'estructura política de la Catalunya alliberada s'hi tingui preparat el camp de les futures lluites, entre el capital, la tècnica i el treball; i es plantegi el problema en unes premisses legals, més amples, més justes i més modernes que no pas les que limiten avui les poques o possibles activitats obreristes nacionals, reemplaçades en gran part i quasi totalment eclipsades per les exòtiques.

I per a l'instauració d'aquest marge liberal per les lluites obreres, en les nostres futures lleis ciutadanes, cal pensar i sentir (molt dreturament), els camins de justícia, a concedir a l'obrer, per les seves reivindicacions i

COMENTARIS

Optimisme

Hi ha vegades que sentim en el més pregon de l'ànima nostra un poc de pessimisme, en perjudici del nostre ideal sagrat. I aquest pessimisme—que sentim en moments crítics nosaltres, els reconstruïts, els que només pensem en Catalunya per damunt de totes les coses—ens el desvetlla com a negra nuvolada en cel diàfan, aquest tant per cent, massa crescut per dissort, de catalans que encara no tenen com a idea mare la llibertat de la nostra Pàtria. Aquest pessimisme, però, passatger, s'esvaeix aviat, perquè creiem i tenim el convenciment que tots aquests catalans freds d'amor patri, tard o d'hora coneixeran llur error i entraran, no en tenim cap dubte, a formar part de les files de l'exèrcit alliberador de la Pàtria. El dia que tots els catalans coneixeran la història de llur terra, la veritable, no la que els han ensenyat a les escoles que sosté

l'Estat que ens sotmet, aquell dia caurà de llurs ulls la bena que els separa de la veritat i seran aleshores els més fermes defensors de la llibertat de la nació. I és que, actualment, la majoria dels catalans desconeixen el veritable fonament del nostre plet nacional. Creuen molts que és una idea novella eixida de la ment de quatre intel·lectuals. Si aquests catalans, però, inconscients la major part, sabessin que el que volem els catalans patriotes és una adaptació al fet viu de la nacionalitat, és la resolució d'un problema d'independència col·lectiva, serien tot d'una al nostre costat. Cal, doncs, fer-los veure com segueixen per una ruta que no és pas la que veritablement els dictaria el cor. Es un precepte de la llei divina ensenyar aquell qui va errat. Ensenyem a tots els catalans indecisos la història de Catalunya. Tot aquell qui conegui la història de la nostra terra i en conegui les glòries pretèrites i les vexacions de què ha

emancipació; i cal fer-ho molt acuradament, no tant mirant la seva majoria numèrica dins la població catalana, com esguardant el seu assedegament de justícia, primer; la seva condició social, després; el desempar que en la seva funció ciutadana tolera l'Estat opressor, darrerament.

Havem assenyalat una qüestió prèvia, que constitueix ara un objectiu: la fixació legal del camp de la lluita. Un altre dia indicarem algunes de les rutes que l'obrerisme pot seguir en el cas català, i la que creiem més indicada.

Avui cal només deixar ben clara l'afirmació que: no creiem possible (ni just) que després de l'esclat de la llibertat catalana, persistís en l'obrer la qüestió obrerista, en la forma que està situada avui, i que es caracteritza pels següents extrems. Primer: una conjuntura social-econòmica netament capitalista (amb uns homes del capitalisme, els graus de cultura i d'avarícia dels quals han d'ésser dispensats de comentar-los...). Segon: un retard de 20 o 30 anys en el tracte legal de l'assumptu obrer en relació amb la vida internacional. Tercer: un jou terrorista amb escassos profits generals, el que més, profits purament materials (bastant aparents). Aguditzat, aquest jou, en les seves manifestacions anti-ciutadanes (en delictes comuns) per una competència de monopoli. Actuant amb escàndol i impunitat, davant d'unes autoritats passivament espectadores, conquistades, o al menys en ple abandó de llur ministeri. I quart: un esperit obrer decandit en la seva dignitat, com s'escau a un poble esclavitzat, sense la pau de veure les seves necessitats ateses i en front de l'exemple de classes superiors poc espiritualitzades, però amb una saba treballadora molt ferma, unida a molt nobles virtuts, que són peanya sobre la qual gravitarà l'esplendidesa de la Catalunya lliure.

Catalunya en flames

Ha esdevingut ja popular entre les gents simbolitzar l'amor en un foc que abranda el cor i sovint es propaga i encén una altra flama viva a l'esperit d'aquells que ens volten.

Com totes les imatges que el poble fa seves, té aquesta una bella grandesa primitiva i alligadora.

Hi ha amors, que de sentir-los només nosaltres mateixos i amb què es comuniquin a un altre ésser, ja n'hi ha prou. N'existeixen, en canvi, d'altra mena: d'aquelles que cal propagar entre les multituds integrants d'una ra-

ça fins a encendre en flames tota una nació.

I quan el foc és ben encès i les seves guspises han arribat als reconcs més allunyats i impracticables, cap ruixat ni tempesta no pot apagar-lo o fer-lo decreïxer.

La primera flamarada temps ha que a Catalunya l'havem vista espurnejar; però hi ha hagut calma. Ha mancat el vent propagador que hauria fet flamejar tota la Pàtria. Ara és hora que el seu buf constant acompleixi la tasca que li pertoca.

Nosaltres prou voldríem que aquest vent fos tramuntanal i abrandés en un instant tots els pits d'amor a Catalunya, però per ventura si s'encengués tan de sobte fóra un foc d'encenalls que quatre gotes de traïdoria o desengany convertirien en cendres mortes. Ens cal un oratjol molt fi, d'aquell que de primer acarona el sentiment i un xic més tard provoca una flameta i no us en adoneu que el foc ja us crema i us embolcalla tot de llenques roges. I ja aleshores se'ns ha fet seu, s'ha possessonat de tota la matèria inflamable i ha esdevingut etern a la nostra ànima!

Nosaltres ja sentim l'amor a la pàtria: l'esperit nostre n'és flamejant. Ara caldrà que mai no parem de bufar. Resten encara molts de catalans que tenen el cor fred i el sentiment adormit: havem de fer-los arribar la guspisa provocadora de l'incendi; havem de desvetllar tots els esperits amb la cremada santa, guardadora d'inèrcies.

La feina no deixa d'ésser pesada i llarga. Tot amb tot, serveixi'ns d'encoratjament el veure que fins els enemics ens ajuden. Si nosaltres prediquem tothora la Llibertat com a ideal, ells ens fan veure, cada dia més, l'esclavatge com a vergonya... A cada cant que entonem els patriotes, hi correspon una trepitjada dels opressors... No és aquest un element que amb molta d'eficàcia collabora a la nostra obra?

I el bo del cas és que van apareixent a cada instant amb més nuesa tots els baixos mòbils de les embestides enemigues. Ara ja no toparà el vent arborador de guspises amb l'obstacle entrancador del afalacs hipòcrites.

Veiem ja clarejar tot el camí fins al cim més alt de la serralada; avancem una passa més a cada nova guspisa que s'encén; albirem més bella la deslliurança a cada nova passa que avancem...

No deixem mai aturar el vent que porta viles enllà els nostres amors

per tal com només l'amor provoca els heroïsmes.

Sigui la nostra renaixença una perpètua nit de sant Joan, amb unes foguerades creixents d'entusiasmes i de desigs de lluita.

I, a mig camí, no perdem mai el coratge ni ens distreiem un moment: un pas mal donat és causa d'una caiguda, i com més amunt fóssim, més avall ens despenyariem.

Sempre que en mig de la lluita ens manqui fortitud, contemplem l'esplendorositat de la nostra bandera onejant i fixem-nos sobre tot en la sang que la fa viva; deixem estar la lluíssor de l'or, traïdorament enlluernadora. La bandera, la protecció de la qual pot ésser definitiva, voleiarà al damunt nostre mentre aquell vent no amainarà.

I veurem, a la fi, com arriba a ésser tan gran l'incendi, que les "bombes" enemigues faran tard...

PETITES HISTORIES

La darrera voluntat

Heu's ací que avui ens han narrat una petita verídica gesta realitzada per un malaurat patriota joveníssim. Mort entre el dolor dels seus i el dels que el conegueren ardent en la seva fe en els destins de Catalunya, se'ns perdonarà la publicitat que donem als seus mots darrers. Per ventura, una mitja rialla compassiva saccejarà la faç del tebi o de l'indiferent. Els que vivim, però, en esperit amb la Pàtria, sabem que d'aquestes petites gestes que els infants i els adolescents acompleixen amb un tan dolç fanatisme, Catalunya en beneficia essencialment.

Evoquem, doncs, aquest adolescent a l'hora de la seva agonia. Ha complert amb els seus deures religiosos i, en la pau de l'esperit, la claror dels ulls revifa com volent vèncer la moeca del dolor que li deforma el rostre. Prega amb els seus i, de les seves pregàries en consagra piament una per la causa de Catalunya i pels seus màrtirs passats i futurs. Després, aprofitant un moment d'assossec, dicta a cau d'orella del seu pare, una darrera voluntat verbal.

Destina uns llibres a un amic, una petita col·lecció monetària al col·legi on acabava de cursar el batxillerat, els petits estalvis a una associació benèfica, etcètera. I en aquella hora fatal, atina encara amb altres petits detalls nobilíssims: la llaçada catalana que vol

lluir en el seu darrer sojorn terrenal, una petita llibreta de notes que fa cremar a davant seu, un retrat gentil que fa tornar al seu destí...

Dictats els mots darrers gairebé imperceptiblement, decanta la testa i el creuen morts els presents, quan fent un esforç per aixecar-se diu:

—No feu posar l'esquela a la Van-guardia.

I posant-se un Crist arran de llavi, mor. Podran els esperits lleugers prendre's faiciosament aquestes paraules. Els que viuen, però, amb tota la seva magnitud la tragèdia del jovent catalanista, impotent davant el "deixem fer" de la majoria dels si-dients patriotes bell punt passen dels trenta, aquesta passió catalanitzadora duta fins a l'hora de la mort és d'una alta esplaiat.

REVISTA DE LA PREMSA

Ni fa ni deixa fer

És el títol d'un editorial a Vida nova, de Tàrraga, (12 octubre). Ja podeu suposar de qui es tracta. Fa anys que la mateixa cançó és taralhejada pels catalans freturosos d'endinsar-se pels viarans seguits pels pobles líders.

Dels afers d'ensenyança és del que està més gelós l'Estat espanyol; d'això i de la recaptació de tributs. Ens deixaran fer carreteres, carrils, edificis per a escoles, biblioteques i coses així, pagant ex-

Per la propia sobirania

Haureu la sensació de que algú us ha robat el vostre país... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar...

...i que ens donem a nosaltres mateixos... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar...

Facsimil del setmanari Vida Nova, de Tàrraga. Format: 21 x 28 cms.

N.º 1. Dimecres, 27 d'Abril 1933. Preu: 1

Nostre Ideal

PERTEGUT DEL CENTRE NACIONALISTA

SALUTACIÓ

El Mollet i els mollets de la Borda del Clot... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar...

Facsimil del setmanari Nostre ideal, de Mollet. Format: 21 x 32 cms.

clusivament nosaltres i qui sap si amb l'esperança de fer-s'ho seu demà. Ara del que es refereix a ensenyança ni de prop ni de lluny no se n'hi pot parlar.

Mireu, sinó, el cas de la suspensió de l'autonomia universitària: un home d'ideologia moderna, En Sil'ó, l'estatueix; ve, però, En Montejo, un geniu representant dels partits vells, i en veure que els catalans fariem de l'autonomia universitària una cosa viva, en adonar-se que de l'Universitat nosaltres en fariem una cosa substancialment diferent del que fins avui han estat les Universitats, amb un cop de geni esborra el que havia estat fet.

Un mestre és traslladat, i el que esdevé automàticament és el tancament de l'escola. I Déu sap quan s'obrirà. Nosaltres no ho sabem pas. El que sabem és que si queda interromput el servei de ensenyança no en queda pas el setze per cent de la contribució per atencions d'aquest concepte. I el que sabem menys és en què deuen invertir-se aquests diners que paguem per una instrucció que no se'ns dóna.

I que quan se'ns dóna no respon a l'esperit de la Pàtria. Perquè tanmateix és cruel l'analfabetisme genèric; però potser més cruel és encara l'analfabetisme dels que havent concorregut a l'escola anys i anys en surten sense saber quina és la seva Pàtria, sense saber de ben parlar ni de ben escriure la llengua pròpia, ignorant la història, la geografia i les necessitats de la nació.

I el llegat Pere Vila? No és significativa la actitud madrilenyà? I els cursos de ramadera organitzats per la Mancomunitat?

La qüestió és entrebancar, pertorbar, enredar. Ni fer ni deixar que facin, perquè en el que toca a afers d'ensenyament tothom veu que l'actuació de l'Estat és desastrosa.

I aci el preat setmanari nacionalista posa un bell exemple. Bell però irritant.

La vila de Sant Martí de Maldà fa mig any que té l'escola de nois tancada: primer per una epidèmia de sarampió, després el mestre propietari ha estat traslladat a petició seva.

Sembla que quan un mestre deixa l'escola, caldria un substitut immediat. Així ho faria Catalunya governada per catalans patriotes, tant si curés de l'ensenyament el municipi com si en curés el govern nacional. Però, ara...

Nostre ideal

És el títol del portaveu del Centre nacionalista de Mollet, els quals tres primers números apareguts acabem de rebre tot sollicitant un intercanvi que acceptem gustosos.

Fins ara—diu—, s'afanyaven a corrompre les nostres virtuts vent sense cor, vinguda al flair d'una votació, favorable a qui sap quins interessos; però d'ençà del desveltament de la gent de muntanya i de la pagesia de les valls catalanes, el corrent no ve ni vindrà dels cataus polítics als pobles més petits mentre l'intercanvi no tingui tots els caires d'una cosa justa per quant en els cataus no hi arrela pregonament cap ideari, perquè no hi ha conreu, mentre en el camp de la tradició històrica de Catalunya hi té unes groixudes i molt rapades arels.

Després saluda als patriotes catalans i les publicacions consagrades a la cau-

Incongruències

El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar...

EL TEATRE LÍRIC... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar... El país és el que tenim, el que ens ha donat, el que ens ha de donar...

Facsimil del setmanari Avant!, de Vilafrancs del Penedès. Format: 25 x 35 cms.

sa catalana tot esperant que, a no tardar, quan s'hagin fet càrrec que "el convenciment i l'esforç de tots els catalans" és necessari per a assolir la llibertat de Catalunya, vindran també els indiferents.

R marca després la col·laboració de les dones a la tasca empresa pels patriotes de Mollet:

I això que no és usual veure-ho ens encoratja encara més perquè assenyala un fet assolit només a les nacions capdavanteres de la civilització.

En el mateix número el nostre company, el doctor Leandre Cervera assenyala la característica actual de la política catalana, això és, la febra de catalanització que ha envaït tots els grups del catalanisme militant.

El poble ingenu, davant aquest fet indiscutible, es preguntarà: de què han servit tantes d'anyades de lluita contra els vells cacics i els mals patriotes?

Car, segons molt justament diu el senyor Cervera, s'ha vingut enganyant el poble català prometent-li per a breu termini, autonomies i delegacions a base de triomfs electorals batejats de nacionalistes, tot per acabar declarant-li que cap d'aquestes formes de llibertat no li són adaptades perquè Catalunya està encara descatalanitzada.

Cal emprendre una tasca intensa Catalunya endins, pensant sempre que és d'un profit més gran per a la Pàtria la publicació d'un diari català i en català, la instauració d'una nova escola catalana, l'organització d'un curs d'història de Catalunya o de gramàtica catalana, que la conquesta d'un acte de diputat.

ACCIO CATALANA no propaga altre ideari que aquest i bé ens plau el trobar-nos en coincidència amb els patriotes entusiastes de Mollet. La tasca Catalunya endins i pro escola catalana i contra premsa anticatalana és la tasca d'avui. Siguem-hi tots!

El fonament

Diguérem un dia que el fonament per a una vera renaixença nacional era l'escola. Així mateix el senyor Sedó i Borrell al *Llamp*, de Falset (15 octubre), escriu:

Des de fa llargs anys que ací a Catalunya es ve parlant de nacionalisme com ideologia salvadora de la Pàtria i aquesta que porta en son si l'essència vital de la lliberació dels catalans, no obté la florida i captació que és de desitjar entre nosaltres. Causes? Motius? Entre les diverses raons que podem aïllar sustentatives de ço que diem, sobresurt més, molt més, que cap altra, la falta d'escoles

catalanes, essencialment catalanes, que és on radica la veritable força nacionalista fa que avui el nen català amb els mètodes i ensenyaments pedagògics de les escoles oficials amb l'exclusió de l'idioma català, i el no ensenyament de la nostra història, sinó que aquesta és incorporada d'una manera vaga i pobríssima a la d'Espanya, dona lloc a què el sentit de Pàtria no es compregui ni es doni amb l'exactitud que es mereix i precisa, amplantant-se falsos raonaments declinadors de criteris equivocats i insubstancials, menadors de trajectòries que no s'acosten a la realitat, la qual cosa fa que un cop el noi arribat a home i sense el tast d'una cultura adequada, es vegi substret d'aquella equiescència raonadora necessària per una comprensió exacta del que és nacionalisme motivant com a resultat d'aquesta incomprensió moltes de les vegades, l'ésser contràries del que hauria de constituir una vanagloria i orgull.

El fonament, repetim, és l'escola. Per nosaltres és un goig saber que a la primera delegació d'ACCIO CATALANA constituïda a Ripoll, la primera cosa s'ha preocupat d'investigar la manera i els mitjans d'instaurar ràpidament una escola catalana, això és, autènticament nacional. Imagineu només que a costat de les delegacions benemèrites escampades arreu de la Pàtria per l'Associació protectora de l'ensenyança catalana, es constituïssin aquestes delegacions de patriotes encarregades d'activar la renacionalització de la comarca on radiquessin. La tasca paral·lela realitzada pels que remourien tots els aspectes de la catalanització, entre els quals és cabdal el de l'ensenyament, i la realitzada pels que tenen com a fi primordial estimular l'escola catalana, seria tan eficaç que no dubtem d'un capgirament total de la manera d'ésser i de procedir dels catalans.

L'escola és el foment per a una vera renaixença nacional. Tot allò que es farà per propagar aquesta veritat i per a donar-li probabilitats de realització mereixerà de la Pàtria les lloances més dignes.

La voluntat nacional

El *Dia*, de Terrassa, (17 octubre), en el seu editorial, comenta el debat promogut a la sessió de l'Ajuntament d'aquella ciutat en què es discutí la invitació plebiscitària del Centre autonomista de dependents. Diu que en aquest plebiscit no hi podia mancar la ciutat cap del districte que, accidentalment, és representat pel cabdill de la policia indígena. Això obliga els terrassencs a fer proves permanents de catalanitat i de lleialtat a les aspiracions nacionals. Es refereix a la proposició esmentada

—que s'aprovà per 11 vots a favor (nacionalistes i republicans) i per 7 en contra (U. M. N.)—i acaba dient:

Catalunya és una nació; Catalunya és la única pàtria dels catalans. Espanya és, simplement, un Estat. Catalunya és una cosa temporal, accidental. Amb l'Estat o sense l'Estat, Catalunya té el dret imprescindible, ilimitable, incondicionable, de governar-se ella mateixa. No es tracta—repetim—ho una vegada més—d'una mera qüestió administrativa: no és un problema de bon o mal govern sinó de govern propi. Si fóssim governats per l'actual Estat d'una manera perfecta, seguiríem afirmant i reivindicant el dret a seguir els nostres destins. I aquest dret primordial no admet limitacions ni condicions estranyes; únicament aquelles limitacions i condicions que neixen de la lliure voluntat dels catalans. Çó és el que expressa la proposició. Ella afirma aquest dret; no el limita ni el condiciona.

La proposició en sí, no és "a priori" separatista. Nosaltres creiem que Catalunya pot governar-se ella mateixa dintre de l'Estat espanyol, en una o altra forma de Govern, en una o altra organització política, que lliurement s'hauria de definir en el moment oportú. Ens cal reconèixer, però, que no depèn solament de la voluntat dels catalans el que Catalunya pugui governar-se ella mateixa, continuant dintre de l'Estat espanyol. Si els demés pobles que constitueixen avui l'Estat espanyol declaren incompatible les legítimes i irrenunciables aspiracions de Catalunya amb la permanència del poble català dintre el conjunt de l'Estat espanyol, aleshores, pròpiament, no serem separatistes, en realitat serem separats.

És tanmateix el bon criteri, l'únic que pot sostenir dignament un patriota català. La reivindicació permanent de Terrassa, honora els fills d'aquella ciutat. Cal que l'home fatídic que detenta llur representació parlamentària sigui definitivament exclòs de la llista dels "representants de Catalunya".

No s'hi juga únicament el bon nom de Terrassa sino el de Catalunya.

Costa i Llobera

Tot Catalunya s'ha commogut davant la mort sobtada d'un dels seus poetes més eminents. La premsa diària ha publicat extensos estudis necrològics i la premsa comarcal, cada dia més unànime a apreciar els esdeveniments que es desenrotllen a la nostra Pàtria, ha fet eco al dolorós lament. Entre les publicacions que arriben a la nostra redacció heu's ací per exemple *Alt Empordà* (21 octubre), que, en pocs mots, diu bellament la seva pregària:

Mallorca i Catalunya ploren plegades la mort de l'insigne poeta Mn. Miquel Costa i Llobera. Figura excelsa de les nostres

lletres, ha escrit pàgines que faran immortal el seu nom.

Al *Empordà* desfulla damunt la seva tomba les roses de l'admiració. Catalans de ca i enllà de la mar; catalans de la Catalunya estricta i els de les terres daurades de Mallorca, barregem avui el nostre dolor que s'expressa amb els diversos accents d'una mateixa llengua.

Una veu pura,—la més pura que podiem sospitar,—diu també el seu dolor en les correctes estrofes que inserim en aquest número. Com una oració i una lloança, repetim-lo tots aqueix clam de comiat a l'insigne cantor de Mallorca.

En el mateix número *Onix* dedica uns hendecasil·lars a la memòria de l'illustre traspasat.

Els nostres facsímils

El nostre projecte—que anem realitzant,—de publicar en facsímil les publicacions catalanes francament patriòtiques, ha estat molt ben rebut a tot Catalunya. A propòsit d'això l'*Eco d'Igualada* (21 octubre), escriu:

El setmanari "Acció catalana" ha començat en les seves planes la reproducció en facsímil de les publicacions nacionalistes catalanes. Tots els periòdics catalans qualsevolga que sigui llur matis polític, mentre sigui cabdalment nacionalista, honoraran aquesta *antologia* de la premsa patriòtica.

És ben interessant i digne de lloança aquesta pensada del novell setmanari.

Aquest recull, que pot considerar-se un recompte de forces, era, tanmateix, ben necessari. I no aniria bé, publicar-lo en volum afegint-hi una breu referència de cada periòdic?

Aquesta breu referència de cada periòdic tenim la intenció des d'un principi de publicar-la el darrer número d'ACCIÓ CATALANA, d'enguany, a guisa d'índex que nosaltres creiem que serà interessantíssim. A aquest fi els nostres col·legues de Catalunya rebran, a no tardar gaire, un petit qüestionari, simplíssim, que no dubtem serà amablement atès.

La creuada contra la mala premsa

Fa notar *Saba Nova* que "no n'hi ha prou de dir-se nacionalista, és precis ésser-ne"; això és: cal actuar, cal exercir una acció contínua i intensa arreu on intervinguem i en tots els ordres; cal fer sentir la nostra "influència" nacionalista en tot moment, per tal que l'ambient sigui embaumat de sentor patriòtica i privi el respirar de tants defarsants com ens volten.

No hem d'emprendre però, per actuar, una acció esbojarrada i momentània, com un foc d'encenalls, no. L'acció ha d'ésser pausada, però intensa: calmosa si voleu,

però amb tota la virior possible. Així, concentrant tota la nostra acció, tota la nostra pressió damunt d'una sola cosa, serà més fàcil i més ràpid el triomf que si aquesta pressió hagués d'actuar a l'hora damunt de moltes de coses diferents.

Una de les accions primeres, una de les tasques primordials que cal emprendre i començar tot seguit, és contra la premsa castellana, i molt principalment, contra la *Vanguardia*, aquest diari de tanta circulació a nostra terra i que amb tota la gosadia actua contra els sentiments patris.

No hi ha cap raó que pugui abonar el que cap català compri aquest diari: ni el paper ni l'anunci són raons de pes; no el compreu, i veureu com, automàticament, desapareix l'excés de paper i l'anunci.

Aquest diari en mans d'un català, és el renunciament de la pròpia personalitat. Ell us parla en llengua que no és la vostra; ell us ofèn els sentiments més cars del vostre cor; ell us recorda el tatuatge d'esclaus que porteu damunt vostre, i vosaltres, com homes castrats, consentiu aquesta injúria contínua; és més: permeteu que la vostra muller, que els vostres fills, que les vostres famílies s'empassin incoscientment aquest verí que els mata l'ànima catalana que batega dintre nostre i fretura per esdevenir lliure i sobirana.

Tots els nacionalistes heu de donar-se de baixa tot seguit. Cal actuar, cal portar la nostra acció als indiferents.

Ultra la premsa local, tenim, entre altres, dos diaris ben informats i ben catalans, *La Publicitat* i *La Veu de Catalunya*. Cap escusa pot ésser admesa per continuar estant abonats a un diari que ofèn cada dia la nostra dignitat de catalans.

La bella creuada ha començat...

(*) Aplec comarcal a BALAGUER

el diumenge, 29 d'octubre

CATALANS: Van a complir quatre cents nou anys de la caiguda del Castell de Balaguer i del comte Jaume d'Urgell a mans de Ferran el d'Antequera.

(*) Copiem la fulla de propaganda publicada per ACCIÓ CATALANA.

Data simbòlica aquesta del 31 d'octubre de 1413. Ella obre el període que tràgicament fineix el dia 11 de setembre de 1714.

No queia, no, el darrer baluard del Comte d'Urgell: queia el primer baluard de Catalunya. Els catalans d'aleshores no se n'adonaren; ara veiem, però, que el primer pas en el camí de la decadència política de Catalunya fou l'entrada del primer foraster que venia a governar-la. Darrera d'aquell foraster, que pujà al soli per la força d'un antipapa i de la moneda, darrera d'aquell rei contra el qual hagué de dreçar-se En Fivaller, venia Joan II, el de la guerra contra Catalunya, i Ferran II, el de l'inafaust matrimoni, i els Felips i el comte-duc i 1714 i l'extinció del govern català. Darrera d'aquell primer foraster que venia a governar-nos seguien a milers les autoritats i els funcionaris forasters que ens han manat i ens manen: és a dir, la ineptitud i l'odi. El procés que comença amb el primer foraster que ens governà ha portat Catalunya a ésser trepitjada com a terra de conquesta.

Aquest és el símbol que veiem en Jaume d'Urgell: el govern de Catalunya pels catalans; el govern propi, que amb la coronació del seu antagonista comença de perillar, que tres segles més tard és destruït, que avui amb totes les nostres forces lluitem per imposar.

CATALANS: Anàreu a Ripoll a homenatjar la glòria de Jofre el Pelós, fundador del Casal de Barcelona; aneu ara a Balaguer a recordar la fi de Jaume el Dissortat, últim rebrot de la vella soca, símbol de la independència catalana. No hi ha cap comarca de Catalunya on no pugui alçar-se un altar de records, de símbols i d'esperances per renovar-hi el jurament d'amor i sacrifici.

CATALANS: A Balaguer, el dia 29 d'octubre! Visca la llibertat de la Pàtria!

ORDRE DELS ACTES

Matí.—A les deu: Sardanes a la plaça del Sant Crist.

A les onze: Descobriments d'una làpida al Castell, en commemoració de la caiguda de Balaguer el 31 d'octubre de 1413, amb parlaments al·lusius a l'acte.

Tarda. — A la una: Apat popular, d'homenatge a ACCIÓ CATALANA.

A les tres: Miting al teatre Principal. Hi parlaran els senyors:

Rovira i Virgili, Vidal de Llobatera, Martí Esteve i Ventura Gassol.

Dissabte al vespre, hi hauran també sardanes a la plaça.

NOTICIARI

Acte d'afirmació nacionalista

Diuenge tingué lloc la manifestació plebiscitària organitzada pel C. A. de D., la crida de la qual publicàrem en el núm. 5 del nostre setmanari (17 agost, pàg. 39). Es féu el lliurament de la *Declaració*, al Saló del Consell del Palau de la Generalitat. L'acte fou gravement solemne. Dos parlaments es pronunciaren només, els quals reproduïm íntegres.

EN XAVIER CASALS

El president del Centre autonomista de dependents, En Xavier Casals, llegí el discurs següent:

Excel·lentíssim senyor President:

Illustres senyors Consellers i Diputats de Catalunya.

Sense altra autoritat que la que pugués donar-li la seva obra catalanitzadora de 20 anys, allunyada sempre de tot afany i de tota intervenció partidista, potser amb l'audàcia, ben perdorable en la joventut que aplega i representa el Centre autonomista de dependents del comerç i de la indústria, prengué la iniciativa de demanar als catalans una afirmació de voluntat en moments en què atúida aquesta voluntat per doloroses circumstàncies adverses i reclosa en una passivitat lamentable, que no era més que un moment de repòs en el camí ascensional, ja es pregonava que algú—ventant-se'n il·lusament i túrpidament—com un retrocés inexacte o una renúncia, la qual seria inadmissible i imperdonable.

La nostra veu no clamà en el desert, sinó que ha arribat a totes les contrades de la Pàtria, que ben viva, i ben àgil és Senyors, per a reclamar el lloc que li pertoca entre els pobles i que li fou arrebatat amb procediments pels quals ni ho pot haver oblit ni prescripció.

Malgrat de tota la humilitat de la veu nostra, malgrat de tota la inexperiència en l'art tan complicat de fer moure els petits engranatges administratius, malgrat d'una munió de circumstàncies obstaculitzadores, que ja ens feren retardar una vegada la data fixada com a terme de la consulta, podem dir-vos amb tota honradesa que la iniciativa del Centre, ha' recieixit esplendorosament.

No cercàvem pas nosaltres ni preteníem una unanimitat en la resposta. Ja descomptàvem els porucs, els adormits o inconscients i fins els adversos... que

prou sabem que no a totes les terres de la Pàtria s'hi ha fet bona feina i que encara hi ha qui no sap d'albirar l'esplèndida unitat i bellesa de Catalunya per damunt de lurs minúsculs campaners...

Demés, la fórmula per nosaltres proposada pel Jurament de la Pàtria, que demanàvem als catalans per la seva crua sinceritat, ja teníem la certesa de què no podia ésser admesa per tothom sense repars ni aclariments, i volem fer constar ben alt que a nosaltres no ens contrarien, ben al contrari, ens complagueren les explicacions i els comentaris i les exegesis; puig que nosaltres trucàvem a la consciència dels catalans; no preteníem pas fer caminar ramats.

Consti, doncs, ben clar, que nosaltres agraïm l'honrada explicació que alguns sectors polítics s'han cregut obligats a donar de la posició que prenen dintre les rengleres de l'exèrcit patriòtic, perquè, senyors, els uns a l'avantguarda, a la línia de foc, els altres a reraguarda servint i aprovisionant i encoratjant i alternant-se i suplint-se i ajudant-se els uns i els altres, tots plegats són això: l'exèrcit que lluita per la llibertat de Catalunya.

Tenim, però, la satisfacció de poder-vos dir, que aquesta *DECLARACIO* neta i crua d'afirmació patriòtica, que tant esborronà aquells qui no havien sentit encara la veritat, aquells qui en compte d'acostar-se-li amorosament i ajudar-la a viure i a respirar, ja gosàvem aturmentar el cos adurmit de Catalunya, prenent-la per morta, aquella fórmula clara, humil, senzilla de jurament ha estat contestada fervorosament i totalment i íntegrament per un nombre considerable de Corporacions municipals de Catalunya, a les quals, com a representació col·lectiva de la voluntat de llurs respectius habitants, ens adreçàrem en primer terme, i per un infinit nombre d'associacions i organismes de tota mena en els quals s'estructura i pren activitat el cos social de Catalunya.

Oferim portar-vos en el seu dia quan el recull serà acabat, puix que avui mateix seran de segur, moltes les veus fervoroses que arreu repetiran la nostra oració política, els resultats definitius de la nostra iniciativa, però ja us podem avançar — i la confirmació la trobareu en aquest voluminós plec el qual us preguem, senyor President, volgüeu rebre de les nostres mans—que

la *DECLARACIO* de catalanitat ha estat aprovada numèricament per una majoria molt grossa de catalans, d'habitants d'aquesta terra aimada, la voluntat de la qual s'és manifestada ben espontàniament, sense encobriment i sense reserves.

Això és el que ens interessava a nosaltres saber, i això és el que ha d'interessar a tots, a vosaltres, senyors, perquè reconegeu l'autoritat no pròpia, sinó delegada, amb què venim a parlar-vos, i als altres, perquè respectin aquesta voluntat, sense necessitat de què, per al bé de tots ens la tinguem, un dia, de fer respectar.

El poble de Barcelona ens hauria acompanyat també en una de les seves manifestacions imponents, que tenen tot el caire i tota la grandesa d'una mobilització civil, fins aquí, fins a aquest Palau, arca sagrada de les tradicions glòries de la Pàtria, de no haver-ho impedit la disposició contrària de les autoritats provincianes, encarregades de demostrar repetidament, amb els seus actes, la cega incomprensió i la disposició adversa d'aquell poder alié, que representen, envers la pàtria nostra.

Malgrat de la seva manca d'aquest aspecte apoteòsic que li hauria donat el poble de Barcelona, nosaltres, davant d'aquest resultat esplèndid, havem de dir que ens sentim intensament joiosos, no per afalagar-nos personalment ni tan sols per les infinites i cordialíssimes mostres de simpatia i afecte a la nostra aimadíssima entitat que d'arreu de Catalunya havem rebut i que agraïm ben profundament i sincerament, sinó perquè Catalunya s'ha dignat escoltar la nostra veu fent l'afirmació més rotunda i categòrica, fins ara, del seu voler i de la seva existència.

Avui, que per tothom, àdhuc pels poderosos que condueixen els destins de la humanitat, es proclama com a única norma acceptable per a regir i fins per a delimitar els pobles, la voluntat de llurs fills o components, aquesta voluntat del poble de Catalunya, diverses vegades manifestada, suara confirmada inequívocament, esplendorosament, en aquest sufragi, del qual nosaltres en som mers escrutadors, s'hauria de veure reconeguda i respectada per tots aquells qui aimin el dret, la pau i la justícia.

Mentres això no s'esdevindrà—i tan de bo, senyors, que amb l'esforç de tots, poguéssim assolir-lo aquest moment gloriós de la ressurrecció de la Pàtria catalana—nosaltres, forts amb aquest resultat que ens assegura la voluntat

invariable i serena dels catalans, dels homes conscients i dignes d'aquest petit territori que voldríem veure resplandir amb totes les virtuts i totes les grandeses, nosaltres que, recordant i usant la nostra senzilla fórmula, representem—ho diem sense orgull però amb tanta d'emoció que no sabríem ponderar-la—la voluntat d'aquest poble, nosaltres

PROCLAMEM EL FET DE CATALUNYA NACIO I RECLAMEM PER A LA NACIO CATALANA EL DRET DE REGIR-SE PER UN GOVERN PROPI l'inici afortunat i gloriós del qual, sou vosaltres, senyors que meresqueren sempre bé de la Pàtria per haver enseynat a aquesta, amb les vostres múltiples i nobles activitats, els prestígis desconeguts i l'eficàcia exemplar i renovadora d'un veritable Govern al qual salutem respectuosos i acatem lleials.

He dit.

EL PRESIDENT

El president de la Mancomunitat de Catalunya contestà, pronunciant aquest discurs:

"Jo rep amb plaer aquesta nova manifestació que fa el poble de Catalunya. Porteu aquí dues afirmacions. Crec que hi posaré una aurèola a aqueixes paraules si dic que no són noves. Jo tinc l'honor, amb altres companys meus En Prat de la Riba i En Duran, d'haver estat els primers en fer sonar a les Assemblees de la Unió catalanista el mot de nacionalitat catalana. En les Assemblees aquelles, fins en la de Manresa, la consciència de què Catalunya tenia els caràcters d'una nació, no estava pas en els ànims de tots. Ara això ho admet tothom: ningú no discuteix el fet de què Catalunya és una nació. D'això en deriva també una conseqüència admesa per tots: el dret de determinació de la forma de govern.

Després comencen a Catalunya les disparitats. La voluntat ha de determinar quina ha d'ésser la forma d'aqueixa llibertat: perquè la llibertat àdhuc en els països independents, té una gradació. Recordeu aquella frase ibseniana que diu que és lliure aquell qui està més sol i cap país pot vantar-se'n ni desitjar la soletat. Aquesta llibertat pot tenir fórmules diverses i pot aconseguir-se per sistemes diversos.

Fos el que fos el meu parer sobre aquest problema polític, haig de sostenir aquí el que va votar l'Assemblea en moment solemne, reforçada amb la representació dels diputats a Corts i senadors de tot Catalunya, i avalada pel vot de tots els Ajuntaments. En aquell moment definirem quines eren les nostres aspiracions. Mentre l'Assem-

blea no canviï aquell programa d'Autonomia, la Mancomunitat l'ha de mantenir.

Nosaltres examinarem el resultat d'aquest nou plebiscit vostre, que ve no a contradir, sinó a reforçar, accentuar aquell altre plebiscit unànim.

Jo el comprenc bé el fet que esdevé a Catalunya. És necessari ésser cec, vivint-hi, per a no comprendre aquest fenomen que es desenrotlla. Una part de Catalunya sent el desengany de poder assolir els seus desigs per mitjans harmònics, dintre una solució de federació. La causa d'aquest desengany és la conducta seguida pels governs d'Espanya, que recorden aquells temps de Felip IV. N'hi ha prou amb què un descostat, amb què un funcionari faci una denúncia per despit, perquè la seva veu sigui escoltada. Tots sabeu com la força pública va dissoldre un míting de pacífic bestiar. Jo desig en l'ànima que els que sentin aquesta definitiva desesperança, que tinguin present que la política en els pobles, no és solament un ideal: la política és condició per la força i la possibilitat i fins per la conveniència i pel comú sentir. Els sense esperança que s'enforteixin, perquè cal que la fortalesa baronívola i serena, arbori la bandera. A aquests només els prec que no empleïn la seva força contra aquells qui lluiten per la pàtria per altres camins. Vosaltres penseu així; jo haig de subratllar aquell formós pensament del que ara acaba de portar, en nom de tots, la paraula, de què tots, des del més radical, fins a aquell qui dedica a Catalunya la part més mínima de la seva voluntat, els que són a l'avantguarda, a la línia de foc, i els de la reraguarda que els encoratgen, tots plegats són l'exèrcit de la llibertat. Jo no tinc dret a rebujar per la pàtria, més que els traïdors, i no és traïdor aquell qui l'estima a la seva faisó. Aqueixa força, que jo us conjuro a cercar, no l'useu mai contra els catalans soldats de Catalunya.

L'acte d'avui, si Espanya tingués polítics vidents, fóra un dia històric. Els que tenen ulls haurien de veure-hi, i els que tenen orelles escoltar. La política d'Espanya, que té una història desgraciada, una sèrie d'experiències plenes de tristesa, haurien de comprendre com els fets que actualment es succeeixen a Catalunya, no són sinó la repetició d'aquelles cadenes de fets històrics desastrosos.

Crec que és parer de tot el Consell de la Mancomunitat el continuar encara demanant la solució dels nostres greuges actuals i resoldre el problema de la nostra llibertat, seguint una història

honrosa del nostre passat. A Catalunya, per primera vegada en la història, es va resoldre un problema polític i, encara que contrària a nosaltres, es va trobar solució, per gent que parla, no per gent que combat; Catalunya va donar l'exemple de reunir una primera conferència de la pau, resolent, no per les armes, sinó pel Parlament. Nosaltres voldríem, de la mateixa faisó, resoldre el nostre problema.

Si la sort no ens acompanya, cap responsabilitat no tindrem de les tristesses venideres. Hauréu sacrificat a la pàtria més que la vida; les engúnies i desenganys de l'esforç pacient i resignat; una vida domada per la voluntat: visca Catalunya!

***

Ultra l'haver-s'hi adherit, Acció CATALANA estigué representada a aquest acte pel conseller de a Mancomunitat senyor Jaume Bofill, pels diputats de la mateixa senyors Vidal de Llobatera i Massó Llorenç i pel conseller municipal senyor Martí Esteve.

A les Borges Blanques

El 16 del corrent tingué lloc al Foment borgenc un míting de propaganda nacionalista radical. Presidí *En Francesc Macià*. Parlaren *En Fermí Palaü Caselles*, per la Federació de Joventuts nacionalistes; *En F. Sauret i Garcia*, per la Joventut nacionalista de Balaguer; *En Daniel Girona*, per l'Unió catalanista i per la *Trolla*; *En Ramon Duran i Albesa*, per la Federació democràtica nacionalista.

Parlà després el doctor *Humbert Torres* el qual digué que quan un poble com Catalunya té plantejat un problema de llibertat nacional i aquest problema és d'una realitat viva, i quan la seva ànima troba en la seva llengua el sentit d'immanència indestructible, ha d'atànyer la seva sobirania. Remarcà com els pobles que l'han atesa han hagut de realitzar sacrificis incomptables. Digué que calia intensificar la consciència nacionalista i exaltar-la per tal que, en un moment donat, l'exclusió es produïxi fatalment. Darrerament parlà *En Francesc Macià*, el qual digué que la realitat marca el camí d'una actuació resolta. "No hem d'anar a l'acció així com així—diu—; cal preparar-nos i organitzar-nos." Afirmà que s'havia plantejat el conflicte entre dues races, combaté els procediments emprats per Espanya al Marroc, manifestà que no sent odi pels traïdors a la causa de la Pàtria sino que el deure li diu que cal desemmascarar-los. Acabà dient que s'atansava per Espanya una grossa crisi i que calia salvar Catalunya, treballant per conquistar la seva independència damunt la base de l'Estat català.

Acabà el míting victorejant-se Catalunya i la seva llibertat.